

Thông dịch viên tòa án: Nghề đầy thách thức

Tác Giả: Ngọc Lan/Nguyễn Việt
Thứ Hai, 21 Tháng 6 Năm 2010 18:38

Không chỉ là chuyện nghe con chó dõ ch con chó

WESTMINSTER (NV) - “Lúc đầu thì không nghĩ là có gì khác với chuyện thông dịch ở bên ngoài, cũng nghĩ là ta nói vài câu tiếng Anh rồi mình dịch ra tiếng Việt. Nhưng khi học thì mới thấy có nhiều cái khó hơn mình nghĩ.”

“Có làm ở tòa án mới thấy mức độ kinh khủng của người Việt Nam trong việc cần người phiên dịch. Tuy nhiên, để có được cái ‘licence’ phải nói là trải nghiệm vất vả.”

“Người ở thông dịch tòa án chỉ cần một vài phút nữa là có thể đưa đến những hiểu quả khôn lường cho một con người.”

Đó là một sự chia sẻ của những người đang làm công việc thông dịch hiểu tại tòa án (Certified Court Interpreter) cũng như của các viên chức tham gia khóa “thông dịch viên tòa án” đầu tiên (The Court Interpreters Program) do trường Đại học Cal State Fullerton tổ chức.

Lßt tßng hßp tßi Vißn Vißt Hßc cho khóa hßc đßu tißn cßa lßp “Thông dịch viên tòa án” do trßng Cal State Fullerton đßch cß. Hàng trßc, tßn Thßm Phßn Qußn Cam Chßri Phßm (thß 9, đß trßi) và Mßc Sß Nguyßn Quang Minh, thông dịch hßu thß tòa án (thß 6, đß trßi). (Hình: Ngác Lan/Ngái Vißt)

Con cá không phải là fish

Nhißu ngßi nghĩ rßng mußn làm mßt thông dịch viên chß cßn thông thßo hai ngôn ngữ tißng Vißt và tißng Anh là đß. Tuy nhiên, khi bßc chân vào tìm hißu, hßc hßi vß nghß thông dịch này, ngßi ta mßi nhßn ra rßng chuyßn đßch không hß đßn gißn nhß vßn tßng.

Ông Thomas Vũ, mßt thông dịch viên hßu thß các tòa án California tß năm 1977, kß chuyßn, “Quan tòa hßi bß cáo, ‘Tßi sao anh bßn ngßi kia?’ - ‘Tßi nó kßn con ghß tui,’ bß cáo lên tißng.”

Câu trß lßi chß vßy nhßng làm sao đß đßch cho ra đßc ý nghĩa bißu cßm cßa câu nói đó chính là vai trò, nhißm vß cßa ngßi thông dịch.

Mät ví dß khác mà ông Thomas đßa ra, “Quan tòa hßi mät nhân chßng, ‘Ông nghe thßy gì khi hß bßn nhau?’ - Tôi nghe hß nói, ‘Coi chßng cá tßi kßi!’”

“Nßu mình cß đßch ‘cá’ là ‘fish’ thì quan tòa làm sao hißu đß cß ý nghĩa tißng lßng này là ám chß ‘police.’” Chính vì vßy, “Khi hß xßi tißng lßng, mình phßi đßch ra tißng lßng. Khi hß dùng nhßng tß nói tßc nói bßn mà mình đßch mät cách hißn lßnh thì sß không ra đß cß vßn đß,” ông Thomas đi nß gißi.

Tß nhßng ví dß trên, ngßi thông dßch đßn dày kinh nghißm này nhßn xét, “Vai trò cßa ngßi thông dßch viên tòa án rßt quan trßng, không thß gißn mät đß cß. Chß mät chß đôi khi có thß bißn đßi bßn án tß chung thân thành tß hình.”

Trong khi đó, bà Cheri Phßm, phó bißn lý Qußn Cam vßa đß cß thßm phán, cho rßng, “Không ß trong ngành này sß không thßy đß cß tßm quan trßng cßa nhßng ngßi thông dßch đßn nhß thß nào đâu.”

Bßng kinh nghißm cßa mät ngßi làm vißc lâu năm trong hß thßng tòa án, tân Thßm Phán Cheri Phßm nêu ra nhßng trßng hßp cho thßy nhßng có bß cáo không bißt tißng Anh mà lßi không có đß cß ngßi thông dßch chính xác thì hß sß không hißu đß cß nhßng gì đi nß ra trong vß xß. “Nhißu khi hß bß vu oan mà hß không bißt là nhân chßng đang khai cái gì thì đißu đó rßt tai hßi cho ngßi bß cáo.”

Ngßi cß lßi, nhßng nhân chßng không bißt tißng Anh, khi hß mußn khai tßi cßa bß cáo mà hß không có đß cß ngßi thông dßch chính xác thì hß không thß nào khai hßt tßi cßa ngßi bß cáo đß cß.

“Làm nghß này phßi có mät sß thành thßt, không đß cß đßch sót bßt cß chß gì. Ngßi thông dßch chß cßn mät vßp ngã là có thß đßa đßn nhßng hßu quß khôn lßng cho mät con ngßi,” ông Thomas nói thêm.

Ngßi thông dßch đã trßi qua hßu hßt nhßng vß án lßn nhß trßc giß Qußn Cam này ví von, “Thông dßch không có nghĩa là nghe con chó đßch con chó, nghe con mèo đßch con mèo, mà

Thông dịch viên tòa án: Nghề đầy thách thức

Tác Giả: Ngác Lan/Ngái Viãt
Thứ Hai, 21 Tháng 6 Năm 2010 18:38

quan trọng hơn hết là phải hiểu được ngôn ngữ để diễn ra câu chuyện là gì.”

Một khuôn mặt quen thuộc tại tòa án quận Cam, ông Thomas Vũ, một thông dịch viên hữu thã. (Hình: Ngái Viãt)

Thông dịch viên tòa án, một nghề đầy thách thức

Theo các báo cáo, toàn tiểu bang California có các ngàn luật sư, nhưng chỉ có chỉ 35 người có được “license” hành nghề thông dịch tiếng Việt trong tòa án trên toàn tiểu bang.

Chã Hãng Nguyãn, làm việc tại tòa án Long Beach, cũng là một học viên vừa tốt nghiệp chương trình “Thông dịch viên tòa án” đầu tiên do trường Cal State Fullerton (CSUF) tổ chức, chia sẻ, “Có làm tại tòa án mới thấy một nhu cầu kinh khủng của người Việt Nam trong việc phiên dịch.”

Có những người Việt Nam đôi khi chỉ biết mua một “ticket” vào lưu thông lái xe nhưng lại không biết tiếng Anh, không biết hỏi han như thế nào, đến đến chuyển đến chỗ thu bằng lái chỉ vì họ không đóng phạt. “Mà không đóng tiền phạt là do họ chỉ hiểu trong ‘ticket’ nói gì hay thế nào ra sao. Hay có khi ra tòa, quan tòa nhìn đến một người, mà nếu như họ biết đưa ra những bằng chứng mà họ có, thì có thể giảm nhẹ hình phạt, thế nhưng họ lại không hiểu gì hết.”

Ch& H&ng Nguy&n nh&c l&i nh&ng câu chuy&n đã góp ph&n đ&a ch& đ&n quy&t đ&nh c&n ph&i đeo đ&i h&c đ& thi l&y cho đ&c “license” hành ngh& thông đ&ch, đ&u bi&t r&ng s& “tr&y vi tr&c v&y” ch& ch&ng ch&i.

Anh Đoàn Nguy&n, ng&i v&a t&t nghi&p l&p “Thông đ&ch viên tòa án” c&a CSUF, cho r&ng lúc đ&u anh đ&n v&i l&p h&c thì không nghĩ là có gì khác v&i chuy&n thông đ&ch & b&nh vi&n, công vi&c tr&c gi& c&a anh, “c& ng&i ta nói vài câu ti&ng Anh r&i mình đ&ch ra, hay ng&c l&i. Nh&ng khi vào h&c m&i th&y có nhi&u cái khó h&n mình t&ng.”

Anh Đoàn phân tích “chuy&n khó” & đây tr&c h&t là khó v& t&c đ&. “Ng&i ta nói ti&ng Anh v&i t&c đ& 120 đ&n 140 ch& trong m&t ph&t. Mình nghe vài ch& là ph&i đ&ch đ&i (consecutive) theo ngay.”

Cái khó th& hai là c&n s& chính xác. “Ng&i thông đ&ch viên tòa án ph&i đ&ch t&t c& nh&ng ch& mà mình đ&c nghe. Có nh&ng ch& mình có th& tìm đ&c t& t&ng đ&ng trong ti&ng Vi&t và ti&ng Anh, nh&ng có nh&ng ch& mình ch&a có t& đ&n pháp lu&t đ& tìm ra nh&ng ch& t&ng đ&ng nh& th&.”

Cái khó n&a là ph&i đ&y đ&. “Có nh&ng ch& mình t&ng r&ng không quan tr&ng nh&ng v&n b&t bu&c ph&i đ&ch.”

“V&a chính xác, v&a đ&y đ&, l&i v&a t&c đ&. Đó chính là m&t s& thách đ& trong ngh& này,” anh Đoàn Nguy&n k&t lu&n.

Giáo S& Lê Chính Long, ng&i tham gia trong ban gi&ng hu&n ch&ng tr&nh đào t&o “Thông đ&ch viên tòa án” c&a CSUF, cho r&ng, “Nh&ng ng&i theo h&c ngh& thông đ&ch có hai nhóm. M&t nhóm l&n lên & Vi&t Nam thì c&n h&c thêm ti&ng Anh. M&t nhóm tr&ng thành & M& l&i c&n trau đ&i thêm ti&ng Vi&t.”

Tuy nhiên, theo Giáo S& Lê Chính Long thì “N&u ch& có thông th&o song ng& thì ch&a đ& đ&u ki&n đ& làm thông đ&ch, mà c&n ph&i thông th&o song văn hóa n&a. B&i có nh&ng t&ng ch& đ&c đ&ch đúng khi ng&i đ&ch hi&u rõ v& văn hóa dân t&c, bên c&nh l&p t&ng đ&c ch&p

thụn dùng trong ḥ tḥng tòa án.”

“Tôi cḥa ṭng tḥy nḥng vịc thông ḍch có tḥ khịn cho ng̣i ḅ ṭi ḅ hình pḥt ṇng thêm hay nḥ đi ṛt có tḥ x̣y ra,” Tḥm Phán Cheri Pḥm nói.

“C̣ng đ̣ng Vịt Nam nên ḥnh địn ṿi nḥng ng̣i theo ḥc đ̣ làm đ̣c công vịc này,” ṿ tân tḥm phán nḥn xét và vui ṿ “thú nḥn”, “Ṇu mà tôi ḥc ngành này cḥc là tôi làm không đ̣c đ̣u” ḅi “Thông ḍch tòa án là ṃt ngành ṛt khó.”

‘Tṛy vi tróc ṿy’ khi thi ḷy ḅng hành ngḥ

“Nhu c̣u c̣n thông ḍch viên tòa án ṛt ḷn nḥng ḥ tḥng thi c̣ California ḷi ṛt khó, thành ra có ṛt nhịu ng̣i gịi mà thi ṿn c̣ ṛt,” Ṃc Ṣ Nguỵn Quang Minh, ṃt thông ḍch viên ḥu tḥ tòa án ṭ 30 năm qua, chia ṣ.

Theo Ṃc Ṣ Minh thì “không truy nguyên đ̣c lý do vì sao thi khó đ̣n ṿy.” Ông c̣i x̣a khi ḳ ḷi ḳ nịm mình cũng ṭng ṛt ḷn thi đ̣u tiên cách đây ṃy ṃi năm. “Ng̣i ta nói lý do tôi ṛt là vì không bịt tịng Vịt. Tôi tḥy ṛt ṃc c̣i khi mình đã ṣng Vịt Nam và ṭng làm thông ḍch đ̣ đ̣n g̣n 40 ṃi tụi ṃi sang đây mà ḅo là không bịt tịng Vịt.”

Giáo Ṣ Lê Chính Long thì cho ṛng “thi khó là vì ng̣i thi không tḥ nào bịt đ̣c ý c̣a ng̣i ra đ̣ thi là nḥ tḥ nào, nḥ tḥ nào là đúng, nḥ tḥ nào là sai.”

“Ng̣i ta không bịt ng̣i ra đ̣ ḳ ṿng cái gì tḥ sinh, nên tḥ sinh cũng không bịt mình ḥc cái gì cho đ̣.”

Trong khi đó, ḅng kinh nghịm làm thông ḍch nhịu năm ṭi tòa, ông Thomas Vũ cho ṛng ṣ dĩ thi khó là vì ng̣i thi không hịu đ̣c “ng̣ c̣nh ṿ pháp lụt.”

Ông Thomas lấy ví dụ, nếu không có kinh nghiệm tòa án, người ta sẽ dễ dàng nhầm lẫn khi nghe chữ “arraignment” (bắt giữ) thành “arrangement” (sắp xếp) hay nói đơn giản “motion” người ta thường nghĩ đến một sự tác động, hay chuyển động vật lý, trong khi ở tòa, “motion” có nghĩa là một thủ tục pháp lý. Hay chữ “information” không mang ý nghĩa là một thông tin bình thường mà trong tòa, “information” có nghĩa là một cáo trạng...

“Cùng một chữ nhưng hai thế giới ý nghĩa hoàn toàn khác nhau. Chính vì thế nhưng người đi thi mà không có được sự huấn luyện thì rất dễ rớt,” ông Thomas Vũ nhận định.

Giáo Sĩ Lê Chính Long cho biết thêm, “Phần mà thí sinh rất nhiều nhất chính là phần thi dịch cùng một lúc (simultaneous), tức thí sinh phải dịch cùng một lúc những gì đang được nói với tốc độ 140 chữ/phút và nói không ngừng.”

“Chúng có một căn bản kiến thức tổng quát về ngữ pháp, phải biết tra từ, phải biết đi ra tòa xem người thông dịch làm như thế nào, phải tra từ tiếng Việt, phải hiểu người cần một cách tổng quát.” Đó là lời khuyên của thông dịch viên Thomas Vũ với những người đang muốn theo đuổi nghề thông dịch tòa án.

Chính vì phải làm sao chuyển từ cho hết được không chỉ những từ ngữ vô tri bên ngoài mà còn cả những nội dung ẩn chứa trong câu nói của những người đi đến với quan tòa nhưng lại không biết thế ngôn ngữ người ta nói với mình, nên tân Thám Phán Cheri Phạm cho rằng, “Thông dịch viên tòa án là một nghề cao cấp.”

Đuôi biết vô cùng khó khăn và đầy thách thức, nhưng nghề thông dịch viên Thomas Vũ nói, “đây là một nghề đầy say mê nếu mình luôn ghi nhớ là cần phải tra từ, học hỏi.”